

GIÁ BÁN
ĐỒNG-PRÁP (NGOẠI) QUỐC
Mỗi năm - 500 000
Sáu tháng - 250 000
Ba tháng - 150 000
Mua báo phải trả tiền trước
Theo về mandat gửi
M. TRẦN-DINH-Phiên
đang quản-lý việc in
xin thường - gửi trước

TIẾNG-DÂN

La Voix du Peuple

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

Được lòng dân
thì được nước.
得衆則得國
(Đại-học)

CẢI NGÀY ĐỨC VUA BẢO-ĐẠI VỀ ĐỀN KINH-ĐÔ HUẾ (Ngày 8 Septembre 1932)

Đức Bảo-Đại sang du học bên nước Pháp trên 10 năm nay, nay học đã tới nghiệp nên về nước thân chính. Ngài từ biệt nước Pháp, ngày 12 Aout xuống Tàu d'Aragnan ở bến Marseille, ngày 6 đến cửa O-cáp, sang qua chiếc tàu trận Dumont d'Urville đi luôn về Tourane. Theo trong chương trình đã định, thì 8 giờ sáng ngày 8 Septembre Ngài sẽ đến Tourane, và cũng trong ngày ấy, độ tới 5 giờ chiều, Ngài sẽ ngự về tới kinh đô Huế. Trong cuộc ngự giá hồi loan này, biển đưa núi nước, sóng lặng gió yên, nghĩ về trang nghiêm thế nào, thần dân nghinh giá, quang cảnh nào nhiệt thế nào, ở trước tai mắt công chúng, không cần phải nói. Duy đối với cái ngày trọng thể có quan hệ đến tiền đồ và vận mạng nước nhà, xin lấy tư cách một cơ quan ngôn luận trong xứ, trước đây đang chờ cuộc mừng «Thịnh an», sau có mấy lời, gọi là kỷ niệm cái ngày quan hệ ấy:

Theo trên lịch-sử đế vương nước nhà trải mấy đời Vua, lấy một vị đế vương đi du lịch nước ngoài vẫn là ít có, chưa nói đến sự du học. Có chăng là trước 10 năm nay, Đức Khải-dĩnh có như vậy một lần, là một. Song lần ấy Ngài đi du lịch và tổ đình giao hảo thân thiện, và đi về chỉ trong khoảng mấy tháng mà thôi. Đến như lấy tư cách một vị đế vương thiếu niên, vì tiền đồ nước nhà cùng cái gánh lớn xã, vượt biển ra nước ngoài, cố công theo dõi ông thầy là nước Pháp kia mà học lấy cái học văn minh trên mười năm trời, nay học thành mà về dựng lo việc sắp đặt chánh trị trong nước, như Đức Bảo-Đại ngày nay, thật là trên lịch sử chưa từng có. Vậy thì cái ngày Ngài hồi loan đến kinh đô Huế đây, ai lại không nhận là cái ngày đáng ghi chép? mà ghi chép là vì mấy cơ sau này:

1- Trước cái ngày hôm nay, trong khoảng 10 năm, vua đang thời kỳ du học, chánh quyền trong nước, do chánh phủ Bảo-hộ cùng với Thái vương và các quan coi sóc, công việc thế nào, Đức Vua không có trách nhiệm mà công chúng cũng không ai qui trách đến Vua. Từ ngày nay trở đi thì Đức Vua có mang một phần trách nhiệm.

2- Trong khoảng mười năm nay, công việc trong xứ vẫn giữ mực thông thường; đến như vấn đề quan hệ về cuộc cải cách, như sửa luật giảm thuế, đại xá, như là vấn đề lập hiến mà công chúng ao ước lâu nay, chính các quan Bảo hộ cũng chưa đợi ngày Kim-thương về, mà ngày nay chính là ngày mở đầu cho bộ lịch sử cải cách ấy.

3- Cũng là một vị đế vương, song công chúng đối với Kim-thương có hy vọng nhiều hơn, là vì ngài đã hấp thụ không khí tự do và khảo sát chánh thể văn minh nhân đạo của nước Pháp trên 10 năm nay, tất nhiên sau lúc về nước, sẽ thi thố đều sở đắc trong sự học để tạo cho nhân dân trong nước một nền hạnh phúc, mà nền hạnh phúc ấy bắt đầu xây từ ngày hôm nay.

Trên là bảy lý do mà hy vọng của nhân dân đối với ngài ngày nay. Đến như công việc sắp đặt sau này thì Đức Vua cùng Chánh phủ có lẽ đã trù định sẵn sàng, chúng tôi chưa vội bàn đến. Xin dừng về phương diện nhân dân mà khuyên cùng người nước một đều, là ở đời dân tộc cạnh tranh này, vận mệnh một quốc gia, không phải chỉ cậy cho một Đức Vua thông minh anh tuấn, mà về phần mỗi người toàn không có trách nhiệm gì hết đâu. Vậy ai làm việc gì lo làm hết bổn phận của mình mới mong giúp ích trong cuộc thân chính sau này.

Nhân ngày kỷ niệm này Bản Báo xin thuật lại câu chúc của Mạch-ky Lão-nhân 孝老老人 chuc vua Hoàn-Công nước Tề ngày xưa:

«Chúc nhà vua sống lâu và cháu nhà vua không làm điều gì dể tội với các tôi và trăm họ» 無得罪於羣臣百姓.

TIẾNG-DÂN
SAIGON - MOCAY
Cùng ông Đoàn - quan - Tấn
Bản báo có tiếp được một phong bì đề tên Tiếng Dân mà ở trong không có thư chỉ thấy cái mandat số 031 là 3500 từ MOCAY gửi cho ông, vậy ông cho biết rõ địa chỉ, động đôn báo gửi mandat ký vào cho ông. Nếu như ông có nhận được mandat nào đề tên Tiếng-dân thì xin ông làm ơn gửi ra cho bản báo, đa tạ.

Còn ông nào ở Mocay gửi mandat ký cho ông Tấn cũng nên viết thư cho bản báo biết. Tiếng-Dân

Kỷ này vì nhiều bài nên bài diễn - văn của quan Khâm-sứ đọc tại buổi khai mạc viện Dân-biểu, xin để kỷ sau sẽ đăng.

Văn Uyên

Đêm thu nằm trên thuyền
Đêm thu lạnh hơi sương phủ phớt
Đông trăng trong đáy bể dầm non.
Trông ra cảnh vật hẻo đơn,
Non cao nước thẳm, nhìn còn như xưa.
Non ai đắp như lau mỗi giận?
Mướt ai đào như ngọc cơn sầu?
Ngang ngang tám thước mây rêu,
Giương tay một gánh liếc đưa phôi phàng.
Càng ngắm cảnh lại càng cảm xúc,
Khí trời thu như gió lồng ai.
Bốn phương là chỉ làm trai,
Núi phang thành đất sỏi mài nên kim.
Tâm sự ắt động miền trời cảnh,
Cảnh trời người đã mảy thu trăng?
Thu ôi, thu có biết chăng?
Xưa qua họ đến, thu đang đang đông
Ngày tháng chóng tàn giờ phút nước chảy
Mới đây xanh đã thấy tuổi cao.

Vùng trăng nọ soi dóm đủ lối,
Tâm sự đây xin hỏi một lời,
Lời trăng trăng có người cười,
Khuyết tròn từng lúc, việc người như trăng.

Vô tình chỉ bấy chữ Hằng!

MỘT TIÊU-TÒ CỘNG-SÀN Ở SAIGON

Khám-phá một nhà in và đồ làm súng đạn
Hồi hai giờ sáng bữa thứ bảy 27 Aout vừa rồi, số Mật thám Saigon đi khám phá một nhà in ở gần cầu thành Saigon, bắt 3 người nghi là có chứa trong một âm mưu, đoán và khám phá cá một nhà in bí mật dùng để in báo quả khích như lời báo Co-dó và truyền đơn. Lại cũng có bắt được, trong nhà này ba cây súng lục, mà có một cây kiếm rất lạ, đóng như một lỗ sáng đã bị cấm. Trong nhà này cũng có đủ cả thủy ngân, chì, chì, và cả tài liệu để làm súng và trái phá. Người làm súng đạn ở đây thật là một tay chuyên môn và thiện nghệ vì kiếm súng lạ bắt được đó rất xáo.

Đầu tiên khi các viên Thanh tra một thám phá cửa vào thì ba người trong nhà kia liền rút súng, thông chống lại. Nhưng mấy việc thanh tra nhanh hơn, áp lại bắt liền, nấp tránh sự xung đột.

Một viên Thanh tra một thám hỏi người thợ làm khi lại ở đó làm việc nào mà chế được khẩu súng tinh xảo kia, thì người thợ này lấy một cái đầu tự đâm ngay hai cái nơi cổ để tự sát. Để cho chỗ người này đến nhà thương để xử chế bị thương và cho thuốc.

Trong số ba người bị bắt trong số nhà in một này có cả người con ông Khánh Ký (Ông Khánh Ký là chủ nhà chụp bóng lớn ở Saigon, ông bị bắt bữa trước, rồi được làm thả.)

Số Mật thám cũng có bắt hai người đàn bà khác tình nghi là tình nhân của hai người bị bắt trong nhà in này.

XỔ SỔ QUỐC - TRÁI
(Lần thứ 42)
Ngày 1er Septembre 1932
Những số trúng 1000\$00:
9.202 30.408 63.499 79.812
Những số trúng 500\$:
979 1.705 3.211 5.514
8.159 8.935 21.640 31.373
32.942 50.091 53.464 55.903
59.949 66.736 66.888 68.931
77.655 85.472 87.199 95.983
96.368 97.891 99.406 117.629
119.091 130.701

CHUYÊN ĐỜI Hy-vọng....

Người ta nói hy vọng cũng chẳng khác chi giấc mộng; có đều giấc mộng thiết thì ta chỉ thấy trong khi ngủ mê; mà hy vọng là giấc mộng mà ta trông thấy trong khi tỉnh táo đó thôi. Nói vậy nghe cũng phải, nhưng dầu thế nào mà lòng, giấc mộng mơ màng có khi hại đến thân thể, mà hy vọng thì làm ích cho ta. Người sống vì hy vọng, kia mà! Đối với một người mạnh, hy vọng là một thứ đồ kích thích tâm hồn người ấy trở nên hăng hái trong khi làm việc. Mối đối với một người bệnh, thì như lời ông Al. Dumas Pere nói « hy vọng là một học lương y hay hơn hết » (L'esperance est le meilleur medecin).

Mà hy vọng có làm thứ. Làm dân thì hy vọng sao cho được an cư lạc nghiệp, được quan cai trị cho mình chánh, đường sinh nhai cho dễ dàng. Làm học trò thì hy vọng cho gặp thầy hay bạn tốt, ăn học cho mau nên, để khỏi phụ công ơn dưỡng dục của đấng sinh thành v. v. Tuy nhiên, có cái hy vọng riêng cho mình mà cũng có cái hy vọng chung cho một đoàn thể. Vì như cái hy vọng của một người đi buôn: một vốn được làm ra năm bảy lời, cái hy vọng của một người đi làm quan: cho được phong thăng tiến, cái hy vọng riêng cho cá nhân hoặc gia đình. Bên như cái hy vọng của một nhà thám hiểm liên thân để mở mang khoa học, hoặc cái hy vọng của một nhà chí sĩ để việc nhà mà lo việc cho tổ quốc gian nan, thì là hy vọng vì thiên hạ. Nay lại có hy vọng chống nhau, như hy vọng của ông thầy thuốc ra sức cứu sống cho người, và hy vọng của người thợ đóng bom trông cho càng có nhiều người chết; hy vọng của người làm công trông cho nhân công ngày càng đắt và hy vọng của ông chủ thầu muốn bóp chặt cái số tiền trả cho người làm. Trái nhau như là cái hy vọng của thầy trò với chủ nhà, hy vọng của kẻ cai trị với người bị trị. Hy vọng đã chiếm một phần lớn của người đời, nên vì sự so le và chống chọi nhau đó, thành ra cuộc sinh hoạt mất cả cái vẻ điều hòa êm ái.

Hôm nay tôi nói chuyện hy vọng, nhưng lại tình cờ mà gặp dịp đưa Bảo-Đại hồi loan. Vậy chỉ trong dịp này chúng ta cũng có thể thấy cái hy vọng. Nhân dân trong nhà quê thì hy vọng được giảm thuế, bớt sưu, trường thành lại trị; các nhà bị án quốc sự thì hy vọng sẽ được hưởng cái độ ân đại xá; các quan lại thì hy vọng làm được lương bổng; mấy nhà tây học thì hy vọng sẽ có đường bỏ đảng; mấy ông Dân biểu và mấy nhà có tư tâm ít nhiều đến tiền đồ nước nhà thì hy vọng sẽ được thấy thiết hành hiến pháp. Cái hy vọng này thì thiệt hiện thì vẫn có ích hoặc riêng cho cá nhân, hoặc chung cho đoàn thể; đó là làm lý thường, không lấy gì làm lạ. Duy có một điều tôi lấy làm không ngờ là nghe mấy ông quan « quá trớn » mà bị tội tội hoặc bị lạc hời dân tịch trong mấy khoảng này, cũng hy vọng nhân dịp này mà được khai phục lại địa vị chức quyền của mình ngày trước. Cái hy vọng này thì có hơi nguy cho dân!

Thật tình tôi nào có dám cấm sự hy vọng, và chẳng sự thực với hy vọng vẫn còn cách xa, các ông cứ hy vọng đi. Dầu hy vọng mà không được gì, thì chẳng qua là là lẽ lẽ, nó phải như vậy, nhưng theo lời của De La

CHÍNH-SÁCH NGOẠI-GIAO CỦA NHẬT-BẢN SAU NÀY

Chính cuộc Trung-hoa cứ rối rắm, quân nghĩa dằng dặc Bắc cứ chống cự lại, Ủy viên điều tra Quốc-liên cứ chăm thảo từ báo cáo thủ đoạn xâm lược của người Nhật cứ lần hành / Nay xem chánh sách ngoại giao của người Nhật:

Một nhà đương cuộc chánh phủ Nhật cũng một nhà kỳ giả có một cuộc đàm thoại phát biểu thái độ đối với thời cuộc:

« Nhật bản từ chối ly hội Quốc liên, triển giả các giới đều dự trắc như thế. Đến tuần tháng 9 đây, ban Quốc-liên điều tra sẽ phân phát từ báo cáo cho đại biểu các nước sát dự. Song Nhật-bản chẳng lấy sự kỳ làm quan trọng gì, vô luận trong từ báo cáo kỳ tráo thuật thế nào, Nhật-bản cũng không cần phải chú ý. Ngoại trưởng Nhật Nội-diễn bữa trước đối với Điều tra đoàn đã thuật chánh sách đối Mãn châu, người Nhật một cách kiên quyết, đầu hội Quốc-liên hay là nước Mỹ có dự nghị gì nữa, cũng không thể đi dịch được. Có lẽ Nhật-bản thừa nhận Mãn-châu trước khi từ chối cáo chưa phải biểu cống nên. Vì Nhật thừa nhận Mãn-châu, không cần hội Quốc-liên giúp, chỉ một chính Nhật cũng giải quyết được kia.

Y kiến một phái tại triều của Nhật-bản nhận rằng từ nay về sau chánh sách ngoại giao cần phải cải lại chỗ cần bản mà nay đã bắt đầu thực hành, cái bước thứ hai tức là thừa nhận nước Mãn-châu. Nói cho rõ chánh sách ngoại giao Nhật-bản mà tu chỉnh lại là cốt vận động cuộc Á châu như ngày trước. Vì Nhật gia vào hội Quốc-liên hay là tham dự việc gì ở phương Tây, không có chút ích gì cho Nhật-bản, chỉ bằng cứ theo chỗ thực tế mà làm tới, nghĩa là mình lo quết

những tuyệt ở trước cửa mình mà thôi.

Nhà kỳ giả lại hỏi: Vận động Á châu lại như ngày trước, có ảnh hưởng gì đến chủ quyền bộ Nga với Nhật chăng?

— Kìa, thử xem địa đồ Tô Nga, có phải là phần bộ phận lớn toàn ở Á châu không?

Tháng trước Thạch-Linh tử-tước diễn thuyết tại hội Nhật Mỹ liên hiệp ở Mỹ đã nói không nên hiểu rằng người Nhật có cái chủ nghĩa Môn-la ở Á châu (không giao thiệp với nước khác). Một điều nên biết là nhân sĩ Tây phương không thể đem từ ngữ và lý luận phương Tây mà giải thích cuộc diễn văn phương Đông này được. Nói tóm lại cách tư tưởng lại chánh sách ngoại giao Nhật-bản là lấy tình thân và triết lý vương đạo của phương Đông làm cơ sở (?), không đồng với phương Tây chính tại chỗ đó, chánh sách hẹp hòi lâu nay không hợp với chủ nghĩa bốn biển một nhà nên Nhật bản phải đổi chánh sách mới cho hợp dụng.

Lời nhà đương cuộc Nhật phát biểu trên đây, có ý chăm vào ban Điều tra Quốc-liên, mà đối với Mỹ và Nga cũng có ý e mớ ra cột vào « xé trong giọng nói là cái thái độ cường ngạnh cương quyết mà gồm có cái thuật tung hoành lý gián như lối sách sĩ đời Chiến quốc. Trên sân khấu ngoại giao những lời tuyên bố của các nhà đương cuộc xáo quyết thật là đảo đở. Tổng chi là binh vực cái hành vi ích kỷ của mình mà không muốn cho kẻ khác can thiệp đến, chứ chẳng có gì triết lý vương đạo Đông phương say phương gì hết!

Khách-Quan

Lại có nước mới nữa!
Bạch-Nga cũng rục rịch độc-lập

Người Nhật muốn khiến chế Nga Đỏ, xui họ Bạch-Nga vận động độc lập. Theo báo Đông-kinh quốc-dân lần-vấn, bao nhiêu họ Bạch-Nga từ tháng năm lại đây, hoặc động ở miền Mãn-châu, mục đích là khôi phục tổ quốc làm Tây-bá-lợi Á-độc lập quốc. Liên ở nước Mãn, định hợp bạch hệ quân nhân cho được 30 vạn, lấy Thâm-dương làm nơi căn cứ, và phi biệt truyền khắp Bạch-Nga ở các nước thế giới cùng mưu cuộc Tây-bá-lợi Á-độc lập quốc.

Mới có nước Mãn c. ầu mới, nay lại sắp có nước Tây-bá-lợi Á mới nữa. Việc này mà thực hiện thì cái công người Nhật cũng to lắm, vì chính nhờ người Nhật đề ra những nước mới Ky.

Rochefoucauld tiến hành thì « hy vọng » tuy nó đối chúng ta, nhưng ít nữa nó cũng đem chúng ta đến tận cùng đời bởi một con đường thú vị (L'esperance, toute trompeuse qu'elle est, sert au moins à nous mener à la fin de la vie par un chemin agréable).

Việc Thế-gioi
TRUNG-HOA
Cuộc hòa Bắc

Trương học Lương được các tướng quân khuyên lơn, lưu lại chờ tại các công việc, có đến một Tướng giỏi Thạch là Bắc bình. Nhưng Trương bị bệnh không lên được, gọi g. Trương phải nhận chức quân sự hội trưởng. Thế là cuộc hòa Bắc lại như cũ.

Tin Đông kinh nói các Nhật đã nghị quyết đến trung tháng 9 thực hành chính thức thừa nhận nước Mãn, mà từ thời cái án điều ước Nhật Mãn 2 nước, đại thể nội dung có 3 điều:

1/ Nước Nga đối với Nhật bản và dân nước cũ và quyền lợi mới phải thừa nhận hết.

2/ Đối với nước Nga bất kỳ trong hay ngoài, kể cả bị ai oai hiệp thì hai nước Nhật Mãn phải cùng mưu cách ứng phó đồng duy trì cuộc trị an.

3/ Nếu như có hiệp bị nước ngoài xâm lược thì Mãn Nhật hai nước đồng minh công thủ như tri. Chánh phủ Nhật đối với nước Mãn nhận làm nước độc lập, đối với một ngoại giao, ngoại vụ Nhật chính là bạn thân.

Thế là nước Mãn đã thành thuộc địa Nhật bản.

Xe và người đều thất tịch
Tin Bắc bình ngày 24-8-32. Ở miền Cao lâm, chủ nhiệm phân quan Lân sự Nhật là Nội-Quạt, cùng 2 viên cảnh trưởng đi (Xem qua trang «chỉ cột»)»

Y-KIẾN GÁI THÔN QUÊ
Chung quanh vân-dề
PHỤ - NỮ THỀ - THAO

ay hũ, mđc.

